DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

DYSENTERIA.

T. 932 6

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE DYSENTERIA:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

JOANNES BEGG,

JAMAICENSIS.

SOCIETAT. REG. MED. EDIN.

SOC. EXTRAORD.

Ad diem 24. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBAT ADAMUS NEILL CUM SOCIIS.

M DCC XCIII.

322291

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

Viro illuſtriſſimo,

FRANCISCO RIGBY BRODBELT,

Armigero,

Proregis JAMAICENSIS Archiatro,

Ob plurima Beneficia inſignia,

et Amorem vere Paternum,

quibus

me Puerum dignatus eſt,

et adhuc dignatur,

Pietatis Monumentum :

Digitized by the Internet Archive
in 2020 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b31942787_0001

Itemque,

Viro illuſtriſſimo,

BENJAMINO BELL,

Armigero,

Chirurgorum facile principi,

Colleg. Reg. Chirurg. HIBERN. et EDINEN.

Noſoc. Reg. Edin. Chirurg.

nec non

Societat. Reg. Edin. Sodal.

Cui ſoli prælucenti,

Honores

ad quos Academia Edinenſis

me nuper evexit,

debeo;

Has Studiorum primitias,

grati Animi Pignus,

qua par eſt obſervantia,

ſacras eſſe volo

JOANNES BEGG.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

DYSENTERIA.

CUM in hac Academia moris ſit, ut quiſque ad ſummam Medicinæ dignitatem evehendus, aliquid ad illam ſcientiam pertinens, in lucem ederet; paucula igitur de Dyſenteria, utpote in Jamaica, ubi medicinam facturus ſum, admodum frequenti, conſcribere ſtatui.

MORBI DEFINITIO.

Variæ apud varios auctores hujus morbi definitiones extant; omnibus autem celeberrimi Culleni *, quæ ſequitur, anteponenda videtur:

'Pyrexia contagioſa, dejectiones frequen-
'tes mucoſæ vel ſanguinolentæ, retentis ple-
'rumque fæcibus alvinis, tormina, teneſmus.
'Variat,
'1. Vermibus comitata.
'2. Rejectis moleculis carnoſis vel ſeba-
'ceis.
'3. Febre intermittente comitata,
'4. Sine ſanguine.
'5. Miliaria comitata.'

Hæc

* Culleni Synop. Noſol. Method. pag. 178.

Hæc definitio præcipua morbi ſigna complectitur; cum vero morbi facies in diverſis exemplis, diverſa ſit; has varietates nunc exequamur oportet.

MORBI HISTORIA.

Dyſenteria exeunte æſtate vel ineunte autumno, frequentiſſimè vigere ſolet: modo a pyrexia, cum ſumma laſſitudine, nauſea, ſapore amaro, cibi faſtidio, et haud raro fellis vomitione incipit. Hæc ſigna inflammatione plus minus, nonnunquam vero febre putrida, comitantur: Modo autem a ſignis diarrhœæ, vel dejectionibus copioſis et bilioſis exorditur, nonnunquam ſub initium ægrotans ſingultu afficitur, aut alvus præter naturam adſtricta eſt, dum inteſtinorum flatus, et ſæva tormina torquent. Morbus in pleriſque exemplis a teneſmo, torminibus comitantibus, ordiri ſolet: In quibuſdam caſibus tormina quidem haud

ſe

ſe oſtendunt: ſed teneſmus modo gravior, modo lenior, nunquam abeſt. Hæc ſymptomata, progrediente morbo, paulatim graviora fiunt. Qualiſcunque ſit forma quam morbus initio induat, dejectiones in omni exemplo eædem fere brevi evadunt; hæ quidem e ſpumoſo muco, ſanguine plus minus plerumque tincta, potiſſimum conſtant: color ac ſpiſſitudo varia ſunt. Sanguis purus nonnunquam dejicitur, idque tantâ copiâ, ut æger in ſummo vitæ periculo verſetur, et interdum moriatur. Paucis diebus a morbo inchoato, ſtercus non niſi ſcybalorum formâ, dejicitur; hoc quâvis ratione evacuatum, tormina ac teneſmum, quadantinus levat; hoc autem levamen haud diu perſtat. In quibuſdam caſibus moleculæ, adipem vel caſeum referentes, et membranæ vel partes tunicæ villoſæ abraſæ puri et ſaniei putridæ admiſtæ dejiciuntur. Vermes quoque nonnunquam excernuntur. Progrediente morbo fellis vomitio, nauſea et

ſapor

ſapor amarus ſubinde obſervantur. Dolores diverſarum abdominis partium flatu diſtentarum ſæpe torquent, et ad coſtas ſpurias adeo nonnunquam ſæviunt, ut ſpirandi difficultatem inferant. Morbo inveterato ani prolapſus, iſchuria aut dyſuria comitatus haud raro accidit. Hoc modo plerumque progreditur dyſenteria; cujus ſigna pro gravitate febris comitantis, plus minus graviora ac varia ſunt, et pro vario ægri habitu varium temporis ſpatium durant. Quando febris eſt levis, aut nulla, morbus per aliquot menſes perſtare nonnunquam ſolet: nonnunquam vero paucis diebus æger violentia inflammationis, aut ſignis putredinis, uti vocantur, ſupervenientibus, e medio rapitur. Pyrexia paucis diebus modo æger peritè tractetur, plerumque evaneſcit, et ſanitas brevi reſtituitur. Interdum vero, morbo provectiore, typhus accenditur; qua æger in ſummum vitæ periculum inducitur. Illa in quibuſdam exemplis etiam ab

initio

initio oritur, et per totum morbi decurſum perſtat. Alii ſomnolentia, alii vigilia pervicace, alii vero etiam ab initio convulſionibus afficiuntur. In quibuſdam exemplis lenioribus delirium etiam morbi initio adeſt. Si morbus malignus futurus ſit, lingua, quæ intio muco albo obducta fuerat, colorem nigricantem, aut fuſcum induit. Dentes cruſta nigra teguntur, cutis fit inſigniter calida ac ſicca; ſitiſque inexplebilis urget. His ſuperveniunt maximæ anxietatis ſenſus, delirium, eruptio miliaris, petechiæ, interdum aphthæ et convulſiones. In quibuſdam caſibus corpus marceſcit, et dolores rheumatiſmum ſimulantes in variis artuum abdominiſque partibus infeſtant, anxietas præcordia opprimit, cibum vel leviſſimum ſtomachus faſtidit, ac rejicit, tormina ſæviora fiunt, nec dejectione mitigantur, quæ jam frequentior facta fœtorem intolerandum, præſertim ſi inteſtina gangræna afficiantur, undique diffundit. Hunc autem fœtorem prægrediuntur interdum dejectiones

olidæ,

olidæ, oleoſæ ac nigræ, et moleculæ carnis livida ejiciuntur; urina parca, pallida, ac limpida redditur. Jamque tormina, quæ antea ſummo cruciatu ægrum torquebant, ceſſant; arteriarum pulſus debiles ac abnormes fiunt; ſingultus ſupervenit; urina et ſtercus, inſcio ægro, elabuntur; ſudor gelidus prorumpit; dyſphagia accedit; oculi hebeſcunt; extrema corporis frigent; viſus imminuitur, vel prorſus aboletur; et mors tandem miſeriis finem imponit. Quo morbi hiſtoria plenior et accuratior fiat, phænomena cadaverum inciſione indagata ſubjicienda ſunt.

CADAVERUM INCISIO.

Inteſtina craſſa ab hac peſte potiſſimum afficiuntur fere ſemper inflammatione, aut gangræna, vel utraque ſimul laborant. Colon ac rectum maximè ac ſæpiſſimè inflammata, ac ulcerata, et aliquando conſtricta in[illegible]

ſuerunt, tunicæ ipſorum præternaturam craſſæ, nigræ, et quaſi putridæ fuerunt, et tunica villoſa exeſa conſpiciebatur. Inteſtina tenuia ſibi invicem adhærere, iliumque ulceribus plurimis exiguis occupari viſa ſunt. Teſtante Bontio, veſicula fellea humore albo, nullo ſimul fellis veſtigio exiſtente, plena reperta fuit. Peritoneum juſto craſſius in quibuſdam exemplis inteſtinis adhærere compertum fuit. Cel. Monro in prælectionibus varia ſpecimina ſtragis diræ, quam hoc malum dat, quotannis oſtendere ſolet.

CAUSÆ REMOTÆ.

Dyſenteriam inter ac putridinem, aliquem plerumque nexum intercedere hinc liquido conſtat, quod in his anni tempeſtatibus, et in locis, quæ putredini maximè favent, potiſſimum vigere ſolet, et febribus putridis ſæpe conjungatur. Porrò dyſenteria intermitten-

tibus

tibus ac remittentibus haud raro ſtipatur, et in quibuſdam exemplis in remittentem vel tertianam mutari fertur. In hujuſmodi caſibus tertianarum paroxiſmi dejectionibus, ac ſævis torminibus comitantur; quæ quidem res intermittentes ac dyſenteriam eaſdem cauſas remotas habere probare videtur. Hæc opinio haud parum confirmatur, eo quod in iiſdem anni tempeſtatibus ac terræ locis contingunt, quodque ambo bile copiosè evacuato levati fuerunt. Cum autem cholera in eodem rerum ſtatu oriatur, et dyſenteriæ ſignis ſæpe immunis ſit, de nexu dyſenteriam inter ac fellis ſtatum vix aliquid ſtatuere poſſumus. Cauſæ remotæ ad duo capita referendæ ſunt; jure enim in Prædiſponentes et Occaſionales dividuntur. Illæ ſunt omnia quotquot corpus infirmant, et fere innumeræ ſunt; præcipue autem videntur humor quovis modo applicatus, veluti, aër humidus, veſtes aut ſtragula humida, &c. affectus animi deprimentes, ſtudium intenſius, jejunium, morbi prægreſſi, immunditia, li-

quorum inebriantium abuſus, Venus nimia, defatigatio, calor ingens præcipue ſi humori conjungatur, diæta parca, defectus aëris liberioris, cibi animalis et aquæ, vapores putridi, cadaverum quæ ſub dio inſepulta putreſcunt. Hinc morbus ſæpe in urbibus obſeſſis, in caſtris, in claſſibus ac locis paludoſis, graſſari ſolet. Cauſa excitans eſt contagio ſui generis. Utrum morbus ſine contagione oriri poteſt, necne anceps hæreo. Cel. Medicus WARDROPE dyſenteriam in caſtris Britannicis, bello Americano, ab humore ſolo oriri obſervavit: nulla enim, inquit, cauſa aderat, cur contagionem ſpecificam ibi exiſtere ſuſpicaretur; nec deſunt quibus videtur morbum a frigore ſolo corpori admoto oriri; fructus quoque nimia copia devorati, et ſuccus immaturus arundinis ſacchariferæ, dyſenteriam ſæpe intuliſſe feruntur. Hæc omnia autem admodum dubia mihi videntur, veriſimile enim mihi videtur, contagionem clam ſubfuiſſe, et innocuam et actionis expertem manſiſſe, donec

cauſæ

cauſæ debilitantes ſcilicet, humor, frigus et fructus immaturi, effectus ſuos in corpore ediderant. Quod ad vapores putridos animales attinet, auctor eſt cel. CULLENUS ſe obſervaſſe eos nonnunquam diarrhœam moviſſe, dyſenteriam autem ab iiſdem ortam eſſe, nunquam pro certo dicere potuiſſe. Fructus immaturi diarrhœam quidem ſæpe cient. Minimè vero crediderem dyſenteriam quippe cujus ſigna ſemper eadem ſunt, quamque pro certo contagioſam eſſe novimus, a tot cauſis diverſis excitantibus inferri.

DE CAUSA PROXIMA.

Cum dyſenteria plerumque inſtar diarrhœæ a dejectionibus incipiat, vix dubitari poteſt quin morbus ſaltem initio pendeat ab acri, quod motum inteſtinorum periſtalticum intendit, tunicas inteſtinorum teneras irritat, inflammat, et tandem exedit, ac exulcerat; tuni-

cæ

cæ enim vaſorum ſanguinem vehentium, adeo nonnunquam exeduntur, ut, teſtante Profeſſore Monro, profuſiones ſanguinis periculoſæ inſequantur. Hæc omnia cadaverum inciſione demonſtrata fuerunt, fæces alvinæ plerumque retinentur, in coli cellulis indurantur; retentæ tormina, teneſmum, et ſane omnia ſigna irritatione ſua augent. Hæc igitur Materia acris ac Inflammatio pro cauſa proxima haberi debent: Spaſmus enim eſt potius effectus quam cauſa morbi.

DE RATIONE SYMPTOMATUM.

Pyrexia in hoc morbo ab eadem cauſa remota ac febris in genere pendere mihi videtur; illa autem variat pro anni tempeſtate, regione, loci ſitu, ægri viribus, ac corporis habitu: Pyrexiæ cauſa eſt forſan debilitas, et vaſorum extremorum ſpaſmus, ſecretio bilis

aucta

aucta pendere videtur a curſu humorum introrſum facto; in hoc enim morbo cutis inſigniter ſicca eſt; porro cum ex diætis materia acris inteſtina irritet, atque tandem inflammatione ac gangræna afficiat, mirum non eſt ſi tormina ac frequens deſidendi deſiderium ſuperveniant. Inteſtina enim ſunt admodum irritabilia, et magna ſentiendi facultate pollent, inflammata igitur ac debilitata ſpaſmo afficiantur oportet; hinc fæces in colo, ſede ſcilicet morbi præcipua retinentur, et tandem partibus tenuioribus reſorptis indurantur, et irritando partes jam inflammatas, et admodum ſenſiles, tormina ſæva excitant. Hinc facile intelligitur quare ſcybalis evacuatis, omnia ſigna plerumque levantur, non autem ſemper ex toto mitigantur; cum enim tunica villoſa exeditur, et inflammatio multum intenditur, res blandiſſimæ tormina excitabunt: dejectiones ſanguinolentæ, aut ſanguinis, a vaſis ſanguiferis exeſis proveniunt. Quod ad teneſmi cauſam attinet, pendet, uti Culle-

NUS opinatur, ab oſcillatione, quæ diffunditur a ſede ſpaſmi ultra quem motus periſtalticus propagari non poteſt, ad anum uſque, ubi quaſi in puncto fixo ſiſtitur; canalis alimentarius nonnunquam præter modum diſtenditur, quia flatus ob ſpaſmum deſcendere nequit: Prolapſum ani ab iteratis ac violentis deſidendi conaminibus oriri minime quidem mirandum eſt. Petechiæ, quæ nonnunquam ſuper cutem ſe oſtendunt, et ſtercoris ſpuma ac fœtor intolerandus, a magna debilitate, et inſigni forſan humorum in putredinem proclivitate oriuntur.

DE DIAGNOSI.

Diarrhœa, dyſenteriam incipientem, adeo nonnunquam ſimulat, ut non ſemper facile diſtingui poſſint. Hæc autem ſimilitudo rara eſt, et diſcrimen brevi quidem inveniri poteſt. Fæces enim alvinæ in diarrhœa ſemper dejiciuntur:

jiciuntur: Poſt paucos autem dies in dyſenteria retinentur, et raro niſi ſcybalorum forma dejiciuntur. Porro diarrhœa nullam habet pyrexiam primariam, neque contagione vulgatur; hæc autem res longè aliter ſe in dyſenteria habet.

DE PROGNOSI.

Judicium de diri hujus morbi eventu ſæpe incertum, et nonnunquam infelix ſit, oportet; plurimum enim periculi ſemper habet. Si brevi poſt emetica ac cathartica adminiſtrata ſigna leventur, ſi tormina ac teneſmus minuantur, ac rarius recrudeſcant; ſi ægri vires haud inſigniter frangantur, ſi vomitus non adeo frequens eſt, et denique ſi dejectiones ſanguine non tingantur, et ad naturales accidentes ſpeciem ſtercoream quadantenus induant, et copioſiores ſiunt, et febris non ſit typho-

des

des exitum fauſtum ſperare licet. Contra, pyrexia typhodes, frequens ac vehemens, vomitio, ſingultus, dejectiones numero auctæ, et ſolito minores, ſpumoſæ, fœtidæ, vix tolerandæ, inſcio ægro, elabentes, tormina ac teneſmus aucta, facies pallida, delirium, pulſus debiles, ac abnormes, abdominis tumor, aphthæ vel faucium dolor, eruptio miliaris, vibices, maculæ, convulſiones, animi deliquia, frigus extremorum, ſunt ſigna peſſimi ominis. Singultus quidem, morbi initio, non adeo timendus eſt, ſed finem verſus, eſt peſſimum ſignum, et gangrænam indicat. Nervorum contractio ſpaſmodica in pueris eſt peſſimum ſignum, teſtante Zimmerman, eos enim brevi omni ſenſu orbat. Ætate provecti, mulieres uterum gerentes, ac pueri plerumque, hac peſte vexati, e medio rapiuntur. Si pyrexia plurimum inflammationis habeat, maximum periculum inſtare ſolet. Ardoris in abdomine ſenſus, et tormina immania ſubitò ceſſantia inſtare mortem ſignificant: ſignis lethalibus

annumerantur

annumerantur icterus ſuperveniens a BAGLIVIO, et urina limpida ac parca ab HUXHAMIO, aliqua tamen ſalutis ſpes fovenda eſt, dum ſtercus ac urina non ſine ægri voluntate excernuntur.

RATIO MEDENDI.

Cum febris quæ dyſenteriam comitatur in diverſis exemplis, diverſa ſit, medendi conſilia pariter diverſa ſint, oportet; nonnunquam enim diatheſis phlogiſtica, ſive vis cordis et arteriarum nimia, ab initio adeſt: Modo autem diatheſis putrida cum magna debilitate a morbo inchoato, obſervatur. In omni exemplo, materia morboſa atque ſcybala inteſtina irritant ac rodunt; conſilia igitur huic morbo maxime accommodata ſequentia videntur:

I. Materiam morboſam ex inteſtinis evacuare.

II. Diatheſin phlogiſticam tollere.

III. Spaſmum ſolvere, et ſigna moleſta levare.

IV. Inteſtina ab acrimoniâ defendere.

V. Debilitati ac putredini occurrere.

Primum Conſilium abſolvitur medicamentis catharticis, ac vomitoriis. Longum ac inutile foret, omnia cathartica enumerare, quæ a variis medicis in hoc morbo decantantur. Acerrima olim dari ſolebant; Clinici autem hodierni, peſſimos eorum effectus experientia docti, non niſi mitioribus utuntur. Sales neutri, aut oleum recini, votis plerumque reſpondent; *Magneſia vitriolata, ſoda vitriolata, ſoda tartarizata, et ſoda phoſphorata*, &c. præſcribi poſſunt; vel parvæ *antim. tartariz.* doſes, uti nos monet celeberrimus Cullenus, qui hoc medicamentum omnibus præſtare comperit. Alvus ſingulis diebus, vel quolibet biduo,

vel

vel triduo, prout ſigna poſtulaverint, leniter purganda eſt. Hic loci, formulam, quæ a celeberrimo Lind haud parum commendatur, ſubjungere juvat:

'℞. Mannæ optimæ unciam,
'Antimonii tartarizati grana duo,
'Emulſionis communis libram,
'Syrupi papaveris ſemunciam:
'Miſce.'

Hujus miſturæ unciam omni ſemihora capiendam, et hora ſomni hauſtum anodynum, præſcribere ſolebat.——*Soda phoſphorata* vel *ſoda tartarizata* juſculo ovillo ſoluta pleriſque aliis ſalibus neutris gratiora, reperiuntur. Lotiones emollientes, valdè proſunt, partes inflammatas fovendo, et ſi opium conjungatur, tormina ac teneſmus, mirum in modum levantur, et ſæpe conſopiuntur; his autem alvi purgatio ſemper præmittenda eſt. Parum enim proficiunt, ni ſcybala evacuentur. Prout res poſtulaverint

ſtulaverint, iterandæ ſunt, et forſan juſcula ovilla, omnibus anteferenda ſunt. Celeberrimus ZIMMERMAN, vomitionem, in hoc morbo multum commendat. *Antimonium tartarizatum*, aqua hordeata ſolutum, doſibus pro ægri viribus iteratis, et per noctem continuatis, præſcribere, et fructibus tamarindorum ſecundo, vel tertio quoque die, ad alvum laxandum, uti ſolebat. Timendum autem eſt ne acida hujuſmodi fructuum, tormina augeant. Cum morbus igitur impetum facit, emetica ſtatim præſcribenda, niſi ſigna poſtulaverint, ut ſanguinis detractio præmittatur: die ſequente, alvi purgatio, modo quem ſupra diximus, præcipienda eſt. Sunt alia medicamenta purgantia, quæ a quibuſdam Medicis celeberrimis tantis laudibus efferuntur, ut illa ſilentio præterire, nefas videatur. Celeberrimus DEGNER in libro ſuo, De Aëre et Epidemicis, rheum, et *lixivam e* tartaro, medicamentum divinum potius quam humanum, appellat. Verendum autem, ne *lixiva purificata* partes plus ſatis

jam

jam inflammatas, irritet. Huxham ac Pringle idem medicamentum, ſcilicet rheum, magnis laudibus proſequuntur: Ille, ad vermes, ſi qui forte adſint, fugandos, *hydrargyrum muriatum* mitem, commendat, et rheum pro medicamento cathartico optimo, habet: Hic, rheum laudat potiſſimum ſi pauca *hydrargyri muriati mitis* grana, conjungantur: Sic commixtum nunquam ſe fefelliſſe, aſſerit. *Vitrum antimonii* ceratum, plurimum nec injuria, a celeberrimo Cleghorn et Profeſſore Home, commendatur. Celeberrimus Medicus Clark, *mercurium muriatum mitem*, vel calomelas, etiam atque etiam, commendat. Hoc enim, inquit, medicamentum, dyſenteriam tam acutam, quam vetuſtam, tum in pueris, tum in adultis, ſæpiſſimè ſanâſſe; morbumque uti poſt cætera medicamenta evenire ſolet, non recidivum fieri, affirmat. Ita propinandum monet, ut alvi purgatio non fiat; quamprimum os afficitur, et ptyaliſmus ſupervenit, morbus evaneſcit. Hora ſomni, febre ac nauſea prementibus,

mentibus, bolum ex *antimonii tartarizati*, grano dimidio, et *mercurii muriati mitis*, granis quinque, pauxillo opii addito, præſcribere ſolebat. Si poſt grana triginta vel quadraginta medicamenti hoc modo præſcripti, ſtercus naturale non ſequitur, tunc opium omittendum putat, et doſis medicamenti augetur, ut alvi purgatio fiat. Sic morbus plerumque tollitur; huic fini, ut vir celeberrimus inquit, grana duodecim aliquando reſpondent; plerumque vero triginta vel quadraginta opus eſt. Hujus medicamenti uſui objici ſolet, inteſtina juſto jam irritabiliora eſſe; ac proinde fieri non poſſe, quin tormina, cæteraque ſigna, acerbentur. Reſpondit vero, ſe hoc remedio uſum eſſe, in caſibus longis, iiſque acutis, qui cæteris medicaminibus obſtitiſſent; nullumque malum effectum inſequutum eſſe.

Secundum Conſilium neceſſarium evadit, cum morbus inflammationis ſignis comitatur, ut vere et hieme accedere ſolet. Sanguis his

his rebus circumſtantibus, pro ægri viribus et violentia ſignorum, detrahendus eſt. Cel. Medicus DONALD MONRO, ſanguinis detractionem plurimum profuiſſe comperit, in exemplis, quibus æger ingenti recti dolore, torquebatur, hoc enim modo ſuppurationem alioquin non ſine ratione pertimeſcendam, ſe præcaviſſe, aſſerit.

Tertium Conſilium, ſpaſmum ſcilicet ſolvere, abſolvitur, augendo humorum curſum, ſuperficiem verſus. Multa ex medicamentis, quæ ad primum conſilium exequendum ſupra laudavimus; huic pariter haud male accommodata ſunt, omnibus enim medicis notum eſt, quantus ſtomachum inter ac cutem, conſenſus, intercedit: Hinc medicamenta vomitoria, poſt effectus ſuos primarios, ventriculi ſcilicet exinanitionem, exhalationem ſuper cutem promovent, cumque hæc excretio ſuppreſſa, inter cauſas dyſenteriæ remotas, jure recenſeatur, non vel minimè dubitandum cenſeo,

ſeo, quin in hoc morbo plurimum poſſit. Nec moror quæ cel. Degner huic medendi conſilio objicit; conſtat enim experientiâ, exhalationem per cutem, egregios in hoc morbo effectus, præſtare. Varia quidem ſunt medicamenta vomitoria quæ huic conſilio haud malè accommodantur; qualia ſunt medicamenta ex antimonio parata, veluti *antimonium tartarizatum, vinum antimonii tartarizati,* &c.; et medicamenta ex vegetabilibus derivata, veluti *ipecacuanha,* &c. Horum quidem medicamentorum delectum, peritus Medicus, nunquam omittet: In calidis regionibus, ob debilitatem, quæ fere ſemper hunc morbum inſignit, *antimonium tartarizatum* vix ac ne vix quidem, præſcribendum eſt. Hoc quidem medicamentum, regionibus frigidis, in quibus, diatheſis phlogiſtica viget, magis accommodum videtur: Ipecacuanha, igitur, in omnibus caſibus, ubi debilitas eſt inſignis, anteponenda mihi videtur; in quibuſdam ſanè exemplis, eo uſque convelluntur vires, ut *infu-*

ſum

ſum chamæmeli, cæteris omnibus tutior ſit. *Antimonium tartarizatum* doſibus parvis præſcriptum, in exemplis ubi vires parum fractæ ſunt, humores ſuperficiem verſus inſigniter ac tuto diriget. Remedia externa ad ſpaſmum ſolvendum ſunt, fotus, balneum tepidum, et epiſpaſtica, quæ nunquam negligenda ſunt. Epiſpaſtica quidem in omni fere exemplo conveniunt; in caſibus autem, ubi debilitas eſt inſignis, balneum tepidum ægrè, ac cautè adhibendum eſt. De effectibus *antimonii calcareo-phoſphorati* in hoc morbo, nihil, quatenus mihi noviſſe contigit, apud ſcriptores medicos vulgatur; facilè autem crediderim hoc medicamentum præſtantiſſimos in hoc morbo effectus editurum. In ventriculum enim non æquè violenter agit ac *antimonium tartarizatum*: porro in totum canalem alimentarium et cutem, certius quam alia ex antimonio parata agit; nec vires hujus medicamenti, ut quibuſdam Medicis celeberrimis olim perſuaſum fuit, ex acido ventriculi, et inteſtinorum,

pendent; conſtat enim experimentis cel. Medici Pearson, hoc medicamentum conflari ex calce antimonii et calce *phoſphorata*, quæ omnia elementa ſibi invicem conjunguntur, et ſalem triplicem efficiunt. Hinc patet effectus ejus a canalis alimentarii acido minimè pendere; nec adeo eſſe periculoſum ac quibuſdam olim perſuaſum fuit. Vix igitur dubitari poteſt, quin huic conſilio quam optimè reſponderit.

Quartum Conſilium, ſcilicet, inteſtina ab acrimonia defendere, et ſigna moleſta levare, medicamentis demulcentibus ac anodynis explebitur; qualia ſunt, aqua hordeata, mucilago gummi Arabici, olea blanda, juſcula ex carnibus, et opium. Gummi Arabicum aqua hordei ſolutum, forma lotionis adhibitum, potiſſimum ſi opium conjungatur, colon oblinendo ac fovendo præclaros edit effectus; inteſtina enim ab acrium irritatione defendit, et tormina ac teneſmum obtundit ac ſopit. Delirium pertinax ac vigilia, quæ ægrum haud raro

torquent,

torquent, hauſtu anodyno levanda ſunt. Huic pariter conſilio haud malè reſpondet potus copioſus ac blandus, veluti aqua hordeata cum pauxillo ſacchari, et diæta idonea, qualis eſt ſago, juſculum ovillum, pullinium, &c. fructus recentes, quales ſunt uvæ, fragaria, aurantium, et poma mitia, morbo nondum provecto optimè accommodari videntur; uſu autem eorum morbi finem verſus, quando acor ventriculi ac tubi inteſtinalis inſignis eſt, abſtinendum erit, et tunc potione cretaceâ utendum eſt.

Quintum Conſilium, ſcilicet, debilitati ac putredini occurrere, medicamentis tonicis, ſtimulantibus atque antiſepticis abſolvitur. Remedia roborantia ferè innumera apud medicos reperiunda ſunt, veluti aſtringentia, quorum præcipua ſunt, pulvis ſtipticus, catechu: Omnium vero hujuſmodi remediorum princeps eſt Cinchona, atque aër frigidulus, ac recens. ——Ventriculo ac inteſtinis, ſatis depletis, et fæcibus naturalibus dejectis, cinchona ſtatim

præſcribenda

præſcribenda eſt. Si febris quæ dyſenteriam comitatur remittat, vel intermittat, ſtatim, etiam morbi initio, præſcribi debet, ſi nulla inflammationis ſigna adſint; ne febris continua fiat, quod in regionibus calidis evenire ſolet, interdum aliquantulum opii una cum cinchona propinatur, potiſſimum, quando hic alvum ciet. Stimulantium princeps et optimum ſolatium mortalibus ægris, eſt vinum generoſum; omnibus forſan præſtat vinum rubrum Luſitanum, Madarenſe, et Burdigalenſe. Mundities ſummam medici attentionem in hoc morbo ſibi vindicat; lintea igitur ac ſtragula quotidie mutanda ſunt. Omnia excreta, et vaſa quæ illa continent, ſtatim eliminanda ſunt; nec vaſa, niſi prius optimè purgata, in ægri cubiculum admittenda. Vinum Rhenanum, aquâ et parvo ſaccharo additis, potus eſt gratiſſimus, et humorem in putredinem proclivitati, fortiter occurrit. Hoc igitur, et interdum vino rubro Burdigalenſi, prout ægro magis arrideant, caluiſſe juvabit.

F I N I S.